

УДК 332.122: 339.13.017

О. М. Шевченко,
старший викладач кафедри маркетингу,
Чернігівський державний інститут економіки і управління

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ МОЛОКА І МОЛОКОПРОДУКЦІЇ

У статті розглядається конкурентоспроможність регіональних ринків молока і молокопродукції.

Competitiveness of dairy products regional markets in the article is observed

ВСТУП

Проблема становлення та функціонування регіональних ринків є малодослідженою сферою вітчизняної економічної науки, а відтак — складною практичною задачею для всіх його учасників.

Як відзначає Д. М. Стеченко, "регіональний ринок є сукупністю високоспеціалізованих соціально-економічних процесів і відносин у сфері обігу, що формуються під впливом особливостей попиту і пропозиції кожного територіально-адміністративного утворення" [7].

За оцінками А.С. Новосолова, "регіональний ринок являє собою територіальну організацію сфери обігу, де відбувається узгодження інтересів виробників і споживачів. При цьому регіональний ринок розглядається з позицій процесу відтворення — переплетення численних взаємодій суб'єктів регіональної економіки, які виступають виробниками та споживачами різних видів товарів і послуг. Регіональний ринок має відкритий характер і розвинуті економічні зв'язки з іншими регіонами країни і світу" [5].

У наведеному визначенні регіонального ринку уже підкреслено його специфіку та відмінність від галузевого, які проявляються в тому, що регіональний ринок — це "територіальна організація сфери обігу, а не вузько галузева, на ньому взаємодіють суб'єкти регіональної економіки", незалежно від галузевої належності і що, не дивлячись на територіальну локалізацію економічних інтересів учасників ринку, він має "відкритий характер і розвинуті

економічні відносини з іншими регіонами країни і світу", а не галузеву спеціалізацію й обмежений діапазон економічного спілкування [1].

Регіональні ринки можна згрупувати за такими ознаками: територіальний масштаб, або ареал; місце товарів і послуг у регіональному відтворювальному процесі; відповідність споживчих властивостей товарів потребам ринку; функціональні властивості товарного руху і формування товарних ресурсів.

Багаторівневий характер територіальної організації сфери обігу передбачає різний територіальний масштаб, або ареал ринків. За цією ознакою розрізняють такі регіональні ринки: поселенські в населених пунктах сільської місцевості, районні, міжрайонні, міські, обласні, міжобласні, загальнодержавні, міждержавні. Кожний вид ринку має свою інфраструктуру з особливостями її розміщення, розвитку та функціонування, місткістю, каналом і схемою товарообороту.

За місцем товарів у регіональному відтворювальному процесі виділяють: ринки споживчі, ринок засобів виробництва, ринок капіталу і цінних паперів, ринок праці. Якщо результативність споживчих ринків виявляється в рівні життя населення, то ринок засобів виробництва ґрунтується на державному замовленні та економічній самостійності і відповідальності виробників. Залежно від споживчих властивостей виділяють ринки окремих видів товарів [1].

Разом із тим слід зазначити, що регіональний ринок — поняття системне, оскільки

Таблиця 1. Характеристика регіональних ринків молока і молокопродукції в Україні у 2006-2007 р.

	Виробництво молока с/г підприємствами, кг/осіб			Виробництво молока обробленого рідкого, кг/осіб			Виробництво сирів жирних, кг/осіб			Виробництво продуктів кисломолочних, кг/осіб		
	2006	2007	2007 до 2006	2006	2007	2007 до 2006	2006	2007	2007 до 2006	2006	2007	2007 до 2006
Україна	285,95	264,42	0,92	17,60	18,69	1,06	4,67	5,30	1,13	11,25	11,51	1,02
АР Крим	171,21	182,64	1,07	4,57	5,58	1,22	*	*	*	5,99	6,90	1,15
Вінницька	507,33	496,35	0,98	150,83	173,84	1,15	8,34	9,09	1,09	8,81	9,63	1,09
Волинська	527,38	491,12	0,93	9,56	14,28	1,49	5,31	7,91	1,49	*	*	*
Дніпропетровська	138,61	122,41	0,88	11,26	13,04	1,16	0,64	0,62	0,96	16,64	19,57	1,18
Донецька	104,21	89,23	0,86	8,56	9,87	1,15	0,31	0,31	1,01	12,54	13,22	1,05
Житомирська	552,39	490,23	0,89	4,33	9,88	2,28	12,67	13,10	1,03	10,47	14,40	1,38
Закарпатська	318,29	319,49	1,00	2,42	1,85	0,77	*	*	*	0,81	0,64	0,80
Запорізька	203,67	172,95	0,85	7,42	8,57	1,15	8,99	9,77	1,09	4,44	4,64	1,04
Івано-Франківська	412,25	389,85	0,95	6,22	9,33	1,50	2,39	2,82	1,18	2,39	2,75	1,15
Київська	351,22	311,40	0,89	36,04	31,60	0,88	0,69	0,69	1,00	23,55	23,95	1,02
Кіровоградська	372,61	352,02	0,94	*	*	*	4,59	7,50	1,64	*	*	*
Луганська	156,06	148,17	0,95	20,57	4,92	0,24	1,35	0,89	0,66	2,48	2,97	1,20
Львівська	349,80	317,60	0,91	13,37	12,38	0,93	1,14	0,94	0,82	14,39	19,65	1,37
Миколаївська	341,00	314,89	0,92	12,47	12,79	1,03	7,27	8,64	1,19	21,30	23,18	1,09
Одеська	224,79	195,01	0,87	7,80	7,77	1,00	1,13	1,29	1,14	3,52	3,26	0,92
Полтавська	521,96	446,59	0,86	20,81	20,66	0,99	24,79	32,00	1,29	24,66	25,12	1,02
Рівненська	432,67	409,72	0,95	4,94	5,12	1,04	5,55	3,30	0,59	4,68	3,47	0,74
Сумська	402,73	381,85	0,95	40,27	38,02	0,94	13,64	16,13	1,18	9,26	8,52	0,92
Тернопільська	426,45	411,43	0,96	19,60	20,84	1,06	2,72	3,28	1,20	6,17	6,10	0,99
Харківська	189,88	174,18	0,92	11,76	17,20	1,46	3,58	3,51	0,98	22,13	18,46	0,83
Херсонська	317,31	289,84	0,91	11,83	8,49	0,72	14,16	14,90	1,05	17,57	17,34	0,99
Хмельницька	507,29	473,23	0,93	22,01	39,62	1,80	8,61	7,70	0,89	3,39	2,89	0,85
Черкаська	389,61	381,60	0,98	12,16	9,96	0,82	10,57	17,18	1,63	20,16	12,92	0,64
Чернівецька	399,69	380,32	0,95	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Чернігівська	534,36	509,73	0,95	9,97	10,30	1,03	10,84	11,44	1,06	5,42	5,19	0,96
м. Київ				16,36	14,89	0,91	1,05	0,77	0,73	17,15	15,66	0,91
м. Севастополь												

Джерело: розраховано автором за даними [статистичний щорічник України 2006 р. за ред. Осауленка, с. 129, 130, 131, 182, 187; Статистичний щорічник України 2007 р. за ред. Осауленка, с. 128, 129, 130, 177]

містить значну кількість учасників; різноманітних за предметною належністю, конкурентними перевагами, інноваційно-інвестиційними можливостями, ціновими та іншими характерними ознаками ринків.

Структура споживчого ринку представлена переважно трьома крупними сегментами:

- ринком продовольчих товарів;
- ринком непродовольчих товарів;
- ринком споживчих послуг.

Дослідженням аспектів формування і функціонування регіональних ринків та їх конкурентоспроможності займаються такі науковці та практики, як М. Бутко, С. Васильчак, Н. Голомша, Л. Дейнеко, С. Захарін, М. Ільчук, С. Камілова, М. Карпенко, О. Козак, В. Кудлай, А. Лисенький, Н. Левчук, В. Марчевський, Т. Мостенська, О. Новосолов, В. Пабат, Ю. Родіонова, П. Саблук, Д. Стеченко, О. Шевельова В. Юрчишин та інші дослідники.

Однак комплексність і багатогранність про-

блеми потребують її подальшого та поглибленого вивчення.

Як зазначає П.Т. Саблук, "серед усіх ринків найважливіший — продовольчий ринок, оскільки лише його продукція забезпечує існування людства. В економічному відношенні аграрний ринок — це сфера взаємодії суб'єктів ринку по забезпеченню виробництва і вільного руху сільськогосподарської продукції, продовольчих товарів, технологій, засобів виробництва і послуг для агропромислового комплексу, аграрної науково-технічної продукції.

Продовольчий ринок є частиною національного ринку, на якій предметом купівлі-продажу виступають сільськогосподарська продукція

та продовольство. Кінцевою метою і завданням функціонування продовольчого ринку є забезпечення продовольчої безпеки держави" [9].

У структурі продовольчого ринку важливе місце належить молоку та молочним виробам, оскільки це споживчі товари першої необхідності.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є дослідження конкурентоспроможності регіональних ринків молока і молокопродукції.

РЕЗУЛЬТАТИ

Деякі показники, що характеризують регіональні ринки молока і молокопродукції в Україні у 2006 — 2007 р. представлено в табл. 1.

Як свідчить аналіз показників виробництва молока сільськогосподарськими підприємствами, у 23 регіонах України спостерігається зростання наявності сировини для забезпечення по-

треб населення у високобілкових продуктах харчування, що збіднює внутрішній ринок, який в жодній країні не забезпечується за рахунок експорту, особливо по кисломолочній продукції та інших продуктах першої необхідності.

Характерно, що ця тенденція спостерігається впродовж всього періоду державності України.

Важливою характеристикою є порівняння регіонів за показниками виробництва молока у порівнянні з фізіологічною нормою споживання, що відображено у таблиці 2.

Аналіз засвідчує, що половина регіонів України відчуває дефіцит молока продукції в раціоні харчування населення.

Цей показник можна було б вирівнювати міжрегіональним обміном, але загрозливим є те, що в середньому по Україні відчувається дефіцит молока продукції в розмірі 15,8% до фізіологічних норм харчування. Загрозливим є також те, що віртуально серед регіонів України по виробництву молока домінують області Полісся, хоча їх потенціал непомірно згасає впродовж останніх років.

Виходячи з даних ранжування, можна зробити висновки про перспективність Подільського та Поліського економічних районів.

У таблиці 3 наведений баланс попиту і пропозиції молока і молокопродукції по Чернігівській області, яка традиційно вважалась провідною по її виробництву.

Обсяги виробництва молока і молокопродукції (загалом і в розрахунку на душу населення) дозволяють отримати певне уявлення про обсяг пропозиції цієї продукції на відповідних регіональних ринках, хоча для проведення більш ґрунтовного аналізу слід враховувати

Таблиця 2. Дефіцит (профіцит) молока з урахуванням потреби за фізіологічною нормою споживання в Україні у 2007 р.

	Кількість населення	Виробництво молока с/г підприємствами 2007		Потреба регіону за фізіологічною нормою споживання (360 кг/особу)	Дефіцит (профіцит) молока за регіонами з урахуванням фізіологічної норми споживання (с/г виробництво)		Ранг регіону	Ранг регіону
		осіб	тис. т		кг/осіб	тис. т		
Україна	46372700	12262	264,42	16 694,17	-4 432,17	-95,58		
АР Крим	1971100	360	182,64	709,60	-349,60	-177,36	20	21
Вінницька	1672200	830	496,35	601,99	228,01	136,35	1	2
Волинська	1036400	509	491,12	373,10	135,90	131,12	5	3
Дніпропетровська	3398400	416	122,41	1 223,42	-807,42	-237,59	24	25
Донецька	4538900	405	89,23	1 634,00	-1 229,00	-270,77	25	26
Житомирська	1305500	640	490,23	469,98	170,02	130,23	3	4
Закарпатська	1242600	397	319,49	447,34	-50,34	-40,51	14	14
Запорізька	1832900	317	172,95	659,84	-342,84	-187,05	19	23
Івано-Франківська	1382600	539	389,85	497,74	41,26	29,85	9	9
Київська	1737300	541	311,40	625,43	-84,43	-48,60	17	17
Кіровоградська	1039700	366	352,02	374,29	-8,29	-7,98	13	13
Луганська	2355400	349	148,17	847,94	-498,94	-211,83	22	24
Львівська	2559800	813	317,60	921,53	-108,53	-42,40	18	15
Миколаївська	1203600	379	314,89	433,30	-54,30	-45,11	15	16
Одеська	2394700	467	195,01	862,09	-395,09	-164,99	21	20
Полтавська	1524900	681	446,59	548,96	132,04	86,59	6	6
Рівненська	1152000	472	409,72	414,72	57,28	49,72	7	8
Сумська	1196800	457	381,85	430,85	26,15	21,85	11	10
Тернопільська	1098600	452	411,43	395,50	56,50	51,43	8	7
Харківська	2795900	487	174,18	1 006,52	-519,52	-185,82	23	22
Херсонська	1107500	321	289,84	398,70	-77,70	-70,16	16	18
Хмельницька	1350300	639	473,23	486,11	152,89	113,23	4	5
Черкаська	1315500	502	381,60	473,58	28,42	21,60	10	11
Чернівецька	904500	344	380,32	325,62	18,38	20,32	12	12
Чернігівська	1135900	579	509,73	408,92	170,08	149,73	2	1
м. Київ	2740200	*	*	986,47	*	*	*	*
м. Севастополь	379500	*	*	136,62	*	*	*	*

Джерело: розраховано автором за даними [статистичний щорічник України 2007 р. за ред. Осауленка, с. 128,129, 130, 177]

міжрегіональний обмін продукцією й обсяги імпорту.

Рівень регіональної спеціалізації сільськогосподарського виробництва може визначатись індексом спеціалізації. На думку С.О.

Таблиця 3. Баланс попиту і пропозиції молока і молокопродукції по Чернігівській області (тис. тонн)

№ п/п	Показник	2006р.	2007р.	2008р.
1	2	3	4	5
I	Попит на продукцію – всього	646,9	598,1	605,5
1.1	Внутрішнього ринку – всього	605,9	570,1	580,5
	з нього:			
1.1.1.	Фонд споживання	317,9	311,3	305,1
1.1.2.	Інше споживання	288,0	258,8	275,4
1.2.	Зовнішнього ринку (вивезення)	41,0	28,0	25,0
II	Пропозиції продукції – всього	646,9	598,1	605,5
2.1.	Внутрішнього ринку – всього	610,9	573,1	580,5
2.1.1.	Власне виробництво	610,9	573,1	580,5
2.1.2.	Зміна запасів на кінець року	-	-	-
2.2.	Зовнішнього ринку (ввезення)	36,0	25,0	25,0
Довідково :	Споживання на душу населення (кг за рік)	274,0	270,0	270,0

Джерело: Програма економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2008 рік — Чернігівська ОДА — 2007 р.

Таблиця 4. Індекс спеціалізації регіонів України на виробництві молока у 2007 р.

	Виробництво молока	Кількість населення,	Виробництво молока	Індекс спеціалізації	Місце регіону за індексом спеціалізації
	тис. т	осіб	кг/осіб		
1	2	3	4	5	6
Україна	12262	46372700	285,95	?	?
АР Крим	360	1971100	171,21	0,69	20
Вінницька	830	1672200	507,33	1,88	2
Волинська	509	1036400	527,38	1,86	3
Дніпропетровська	416	3398400	138,61	0,46	24
Донецька	405	4538900	104,21	0,34	25
Житомирська	640	1305500	552,39	1,85	4
Закарпатська	397	1242600	318,29	1,21	14
Запорізька	317	1832900	203,67	0,65	22
Івано-Франківська	539	1382600	412,25	1,47	9
Київська	541	1737300	351,22	1,18	17
Кіровоградська	366	1039700	372,61	1,33	13
Луганська	349	2355400	156,06	0,56	23
Львівська	813	2559800	349,80	1,20	15
Миколаївська	379	1203600	341,00	1,19	16
Одеська	467	2394700	224,79	0,74	19
Полтавська	681	1524900	521,96	1,69	6
Рівненська	472	1152000	432,67	1,55	8
Сумська	457	1196800	402,73	1,44	10
Тернопільська	452	1098600	426,45	1,56	7
Харківська	487	2795900	189,88	0,66	21
Херсонська	321	1107500	317,31	1,10	18
Хмельницька	639	1350300	507,29	1,79	5
Черкаська	502	1315500	389,61	1,44	11
Чернівецька	344	904500	399,69	1,44	12
Чернігівська	579	1135900	534,36	1,93	1

Джерело: розраховано автором за даними [статистичний щорічник України 2007р. за ред. Осауленка, с. 129]

Шевельової, доцільно визначати індекс спеціалізації сільськогосподарського виробництва таким чином:

$I_{сп} = \frac{V_{спр}}{V_{сгк}}$, де $V_{спр}$ — виробництво на душу населення продукції сільського господарства в регіоні; $V_{сгк}$ — виробництво на душу населення продукції сільського господарства

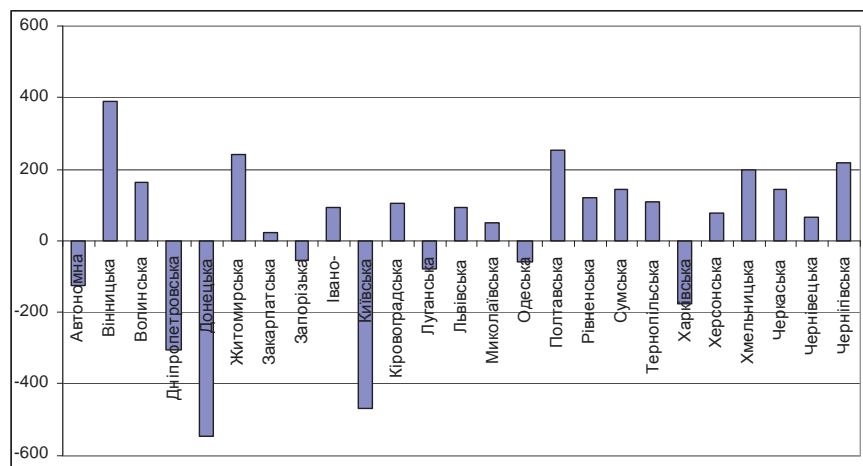

Рис. 9. Баланс молока за регіонами з урахуванням виробництва та витрат

у країні [11].

У таблиці 4 наведені розрахунки коефіцієнту спеціалізації кожного регіону на виробництві молока.

Розглянемо баланс молока і молочних продуктів у сільськогосподарських підприємствах та особистих селянських господарствах (ОСГ) за 2007 рік (табл. 5).

За даними табл. 5, тільки деякі області мають дефіцит виробництва молока (АР Крим, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Луганська, Одеська, Харківська), а в цілому по Україні обсяги його виробництва перевищили внутрішні потреби (споживання населенням і витрати на корм худобі) на 673,3 тис. тонн, або на 5,8 відсотка.

Привертає увагу та обставина, що особистими господарствами населення порівняно із сільськогосподарськими підприємствами було вироблено молока в 4,6 раза більше, але реалізовано тільки на 50,5 відсотків більше.

Низька товарність молока в особистих господарствах населення має економічне пояснення — це невисока якість продукції, великі транспортні витрати на збір та перевезення, низькі закупівельні ціни. Ці обставини створюють молочним заводам проблеми конкуренції та утримання на ринках молочних продуктів у промислових центрах.

Аналіз виробництва молока показує, що більшість його вироблено ОСГ, що дозволяє підтримувати певні обсяги виробництва у кожному регіоні. Але це тимчасове явище, оскільки умови СОТ суттєво обмежують участь ОСГ у формуванні ресурсів молока.

Області України з точки зору територіальної організації сфери товарного обігу і формування регіональних ринків можна поділити на три групи.

До першої групи можна віднести області з найбільш

Таблиця 5. Баланс молока по областях України за 2007 р., тис. т.

Області	Надійшло молока (включаючи запаси на початок року)	Вироблено молока		Витрати молока (споживання + корм тваринам)	Реалізовано молока		Надлишок (+), дефіцит (-) молока	
		Сільгосп підприємствами	ОСГ		сільгосп підприємствами	ОСГ	виробництва	надходження
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Автономна Республіка Крим	720	40,4	319,2	484,5	32,1	202,4	-124,9	235,5
Вінницька	1050,1	130	699,8	443,4	110,3	494,5	386,4	606,7
Волинська	662,1	80	429,1	345,7	72,1	242,7	163,4	316,4
Дніпропетровська	995,2	71,1	344,6	722,2	61,7	209,2	-306,5	273
Донецька	1220,5	149,3	255,3	953,9	130,8	133,4	-549,3	266,6
Житомирська	763,5	104,9	535,1	395,4	87,1	280,3	244,6	368,1
Закарпатська	466	6,5	389,9	373,3	4,5	83,4	23,1	92,7
Запорізька	611,8	46,7	270,6	372,5	36,3	202,7	-55,2	239,3
Івано-Франківська	595,3	13,6	525,8	446,7	11,1	137	92,7	148,6
Київська	1414,8	211,8	329,6	1013,2	187,5	212	-471,8	401,6
Кіровоградська	463	42,1	324,1	262,2	33,6	166,6	104	200,8
Луганська	588,3	59,4	289,6	429,2	53,3	104,5	-80,2	159,1
Львівська	1027,3	24,3	789,1	717,7	21	286,7	95,7	309,6
Миколаївська	586,1	32,3	346,9	329,8	30	225,4	49,4	256,3
Одеська	827,3	55,1	411,9	526,2	41,4	257	-59,2	301,1
Полтавська	1024,7	241,8	439,4	430,3	220,9	372,1	250,9	594,4
Рівненська	604,5	50	421,7	349,6	45,3	208,7	122,1	254,9
Сумська	662,2	137,1	319,9	312,1	118,6	230,8	144,9	350,1
Тернопільська	596,7	31,6	420,5	340,4	26,8	227,7	111,7	256,3
Харківська	1082	156,9	330,5	664,2	135,1	279	-176,8	417,8
Херсонська	435	22,1	299	241,8	19,5	169	79,3	193,2
Хмельницька	903,6	99,3	539,4	440,4	88,2	373,7	198,3	463,2
Черкаська	764,5	185,8	316	356	163,3	244,3	145,8	408,5
Чернівецька	412,8	22,3	322,1	278	18	116,3	66,4	134,8
Чернігівська	763,1	163,6	415	360,1	135,9	266,5	218,5	403
По Україні	19240,4	2178	10084,1	11588,8	1884,4	5725,9	673,3	7651,6

Джерело: розраховано автором за даними [статистичний збірник "Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України" за 2007 р. за редакцією Ю. М. Остапчука. С. 42—43]

сприятливими умовами розвитку, які стають центрами широкого міжрегіонального обміну.

Друга група областей включає ті, в яких товарно-грошові відносини та інтереси ринку обмежуються переважно забезпеченням внутрішньо-обласних потреб.

До третьої групи належать області, де ринок формується за рахунок завезення значної

частини товарів з інших областей країни. Висновки відносно групування регіонів можна зробити за допомогою рис. 9.

Баланс молока і молокопродукції по Україні в цілому представлений у таблиці 6.

Аналізуючи дані балансу, можна зробити висновки про негативну тенденцію зростання імпорту і зменшення експорту молока і молокопродукції в останні роки.

Фонд споживання та споживання молока і молокопродукції на одну особу показані на рис. 10.

Такий рівень споживання молока і молочних продуктів при перевищенні пропозиції над попитом в основному за рахунок імпорту молока і молочних продуктів виник внаслідок низької купівельної спроможності населення (56 відсотків до раціональної фізіологічної норми).

ВИСНОВКИ

Аналіз показує, що в Україні наростає дефіцит молока та молокопродукції. Лік-

відувати його можливо через використання національного аграрного потенціалу. Для подальшого розвитку галузі необхідна її державна підтримка передусім у напрямі створення спільно з переробними підприємствами великих, середніх та малих товарних ферм, які змогли б забезпечити виробників якісною сировиною. Якість продукції є визначальною харак-

теристикою у СОР, де діє суворая система контролю не тільки якості готової продукції, але і процесу отримання сировини для її виробництва [2].

Тільки забезпечення цих умов дасть змогу вітчизняним

Таблиця 6. Баланс молока та молочних продуктів, (тис. тонн)

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Виробництво	17274	12658	13444	14142	13661	13710	13714	13287	12262
Зміна запасів на кінець року	-440	-394	-338	315	-106	-360	27	174	-72
Імпорт	58	50	100	59	74	80	112	150	199
Всього ресурсів	17772	13102	13882	13886	13841	14150	13799	13263	12533
Експорт	1420	1100	1900	925	1145	2126	1901	950	939
Витрачено на корм	3723	2203	1990	2092	1863	1296	1270	1326	1141
Втрати	80	10	5	10	6	3	3	7	5
Фонд споживання	12549	9789	9987	10859	10827	10725	10625	10980	10448
<i>у розрахунку на 1 особу, кг</i>	<i>243,6</i>	<i>199,1</i>	<i>205,2</i>	<i>225,3</i>	<i>226,4</i>	<i>226,0</i>	<i>225,6</i>	<i>234,7</i>	<i>224,6</i>

Джерело: [статистичний збірник "Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України" за 2007 р. за редакцією Ю. М. Остапчука. — С. 34]

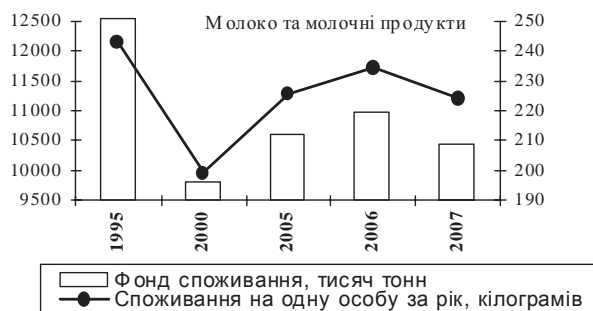

Рис. 10. Споживання молока і молочних продуктів

підприємствам молочної промисловості конкурувати на ринку, забезпечити потреби населення в якійсій продукції, сформувавши повноцінний внутрішній ринок продуктів харчування першої необхідності. Це у свою чергу дозволить створити експортно-орієнтовану модель розвитку регіонального сільського господарства, оскільки саме Україна має для цього всі можливості.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі полягають у здійсненні діагностики стану регіональних ринків молока і молокопродукції та підприємств молокопереробної галузі і опрацювання організаційно-економічних аспектів підвищення ефективності їх спільної діяльності.

Література:

1. Бутко М.П. Регіональне управління: інноваційний підхід: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Бутко М.П., Зеленська О.О., Зеленський С.М. та ін.; За заг. ред. д.е.н, проф. Бутко М.П. — К.: Знання України, 2006. — 560 с. — Бібліогр.: с. 528—554.

2. Бутко М.П., Шевченко О. М. Молочна промисловість Чернігівської області: стан, проблеми і перспективи // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 72. — Харків: ХНТУСГ, 2008р. — С. 23—31.

3. Ільчук М.М. Ефективне функціонування молокопродуктового під комплексу України, — К.: Нічлава, 2004. — 312 с.

4. Кудрявцева Л. М'ясо та молоко [Діяльність с/г підприємств] // Пропозиція.— 2007. — № 4. — с.5.

5. Новоселов А. С. Региональные рынки. — М.: Инфра — М, 1999.

6. Рада по вивченню продуктивних сил України Національної Академії Наук України, доповідна записка за результатами досліджен-

ня в 2007 р. На тему: конкурентоспроможність АПК України у світовому економічному просторі та глобальні виклики СОТ, Київ-2007 р.

7. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. — К.: Вікар, 2006. — 396 с.

8. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2000. — 223 с. : іл.

9. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції (практичний посібник) / За ред. П.Т. Саблука. — К.: ІАЕ, 2000. — 556 с.

10. Шафалюк О. Особливості структури споживання і конкуренції на ринку молокопродуктів України // Маркетинг в Україні. — 2006. — № 4. — С. 4—10.

11. Шевельова С.О. Конкурентоспроможність молочного підкомплексу // Монографія. — Тернопіль: Збруч, 2001. — 408 с.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2009 р.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ІНВЕСТИЦІЇ.

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ 24 РАЗИ НА РІК

Через редакцію передплата проводиться з будь-якого місяця!

Передплатний індекс: 23892

Свідоцтво КВ № 12178-1062 ПР від 11. 01. 2007 року

www.investplan.com.ua

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з

ЕКОНОМІКИ

ЗАСНОВНИКИ:

- Рада по вивченню продуктивних сил України Національної академії наук України,
- ТОВ "ДКС Центр"

вул. Дорогожицька, 18, к. 29
(044) 458 10 73, 537 14 33, 223 26 28
e-mail: dks@kiev.rel.com
economy_2008@ukr.net